

Helsingin yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtaja Hanna Mithikulle

Aloite esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi

Esteettömyys ja saavutettavuus varmistavat, että jokaisella on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua yhteiseen toimintaan. Kirkon saavutettavuusohjelma Saavu julkaistiin 2012. Suomi ratifioi YK:n vammaissopimuksen vuonna 2016. Viime vuonna valmistui kirkon toimintaohjelma "aktiivisesti osallinen - YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus" vuosille 2019-2024. Kirkon asiakirjat nousevat kristinuskon ytimestä: Kristuksen kirkko on kaikille.

Esteettömyyttä ja saavutettavuutta käytetään usein sanaparina, ja ne edistävät yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Esteettömyys liittyy enemmän fyysiseen ympäristöön, esimerkiksi rakennuksiin ja piha-alueisiin. Se mahdollistaa vammaisen ihmisen itsenäisen ja turvallisen toiminnan henkilökohtaisen toimintakyvyn rajoissa. Esteettömyys on välttämätöntä vammaisille ihmisille, mutta hyödyttää kaikkia lisäämällä turvallisuutta ja toimivuutta.

Saavutettavuus viestinnässä, tiedon saannissa ja palveluissa tarkoittaa sitä, että vastaanottaja pääsee tietoihin ja palveluihin käsiksi hänelle sopivalla tavalla. Lisäksi oleellista on varmistaa sosiaalinen saavutettavuus eli myönteiset asenteet, keskinäinen kunnioitus ja syrjimättömyys.

Helsingin seurakuntayhtymä ja seurakunnat ovat vuosia eri tavoin edistäneet esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Yhtymällä on esimerkiksi kuurojen työ ja kehitysvammatyö, joissa työskentelee mm. pappeja ja diakoniatyöntekijöitä. Useissa (mutta ei kaikissa) seurakunnissa on otettu käyttöön langattomat nappimikrofonit jumalanpalveluksissa, ja virret ja laulut heijastetaan valkokankaalle. Myös esimerkiksi luiskia ja käsijohteita on lisätty rakennuksiin.

Toisaalta esteettömyys- ja saavutettavuusstandardit muuttuvat ja esimerkiksi digitalisointi, verkkoviestintä ja erilaiset töissä käytettävät ohjelmistot luovat uusia haasteita. Tekniset ratkaisut eivät myöskään yksin riitä. Esimerkiksi verkkopäivityksiä tekevillä ja tapahtumissa toimivilla henkilöillä (palkatut ja vapaaehtoiset) tulee olla riittävä ymmärrys ja osaaminen esteettömyydestä ja saavutettavuudesta. Oleellista on myös, että eri tavoin vammaisilla työntekijöillä ja vapaaehtoisilla on yhdenvertainen mahdollisuus tehdä työtään ei-vammaisten kanssa.

Esimerkkejä viimeaikaisista saavutettavuushaasteista: yhtymän ja seurakuntien tilaisuuksissa on ollut vaikeuksia kuulla ja ymmärtää kaikuissa tiloissa, kun mikrofoneja ei käytetä systemaattisesti

ja tekstejä luetaan liian nopeasti. Jumalanpalveluksissa rukouksiin ja lauluihin on vaikea liittyä, kun oletetaan ihmisten osaavan ne ulkoa tai löytävän eri puolilta virsikirjaa. Sähköisestä ja painetusta viestinnästä ei saa selvää epäselvän fontin, heikon värikontrastin tai sekavan asettelun takia. Hietaniemen uuden siunauskappelin käsijohteet ovat kapeat ja mustat eli niitä on vaikea nähdä. Redissä olevan Silta-tilan kuutiopallit ovat hankalia istuimia huonojalkaisille. Sähköiset ajanvarausohjelmat ovat haastavia näkövammaisille työntekijöille, ja yhtymän istuntosalin puhujakorokkeelle pääsee vain rappusia pitkin.

Me allekirjoittaneet esitämme, että vammaiskysymykset huomioidaan entistä laajemmin ja perusteellisimmin kaikessa Helsingin seurakuntayhtymän toiminnassa. Samoin esitämme, että paikallisseurakunnilla on mahdollisuus saada riittävä tuki vammaiskysymysten edistämiseen yhtymän kautta. Vammaiskysymykset kuuluvat meille kaikille, eikä niitä pidä lokeroida esimerkiksi diakoniatyöhön tai erityisryhmiä palvelevien työntekijöiden vastuulle. Samalla tunnustamme erillisen vammaistyön ja sitä tekevien työntekijöiden tarpeellisuuden: tarvitaan sekä yhteistä ja erillistä. Tavoitteemme on, että vammaiset ihmiset voivat osallistua itsenäisesti ja tasavertaisesti muiden kanssa. Kukaan ei tätä varmastikaan tietoisesti estä, vaan kyse on yleensä tietämättömyydestä tai jotain asiaa ei ole osattu ottaa huomioon.

Esteettömyys ja saavutettavuus hyödyttävät myös vanhenevaan väestöön kuuluvia, suomen kieltä opettelevia tai suomea heikosti osaavia ihmisiä, sekä niitä, joilla on toimintakyky lyhytaikaisesti alentunut.

Paras tapa edistää esteettömyyttä ja saavutettavuutta on luoda alusta asti kaikille soveltuvia ratkaisuja, jotta vältetään erityisratkaisuja ja valmiin korjaamista. Lainsäädäntö määrittää esteettömyyden ja saavutettavuuden minimitason, mikä on toisinaan käytännössä osoittautunut riittämättömäksi ja johtanut korjaustarpeisiin jälkikäteen. Siksi on oleellista, että Helsingin seurakuntayhtymä aina varmistaa suunnitteluvaiheessa esteettömyyden ja saavutettavuuden eri vamma ryhmien näkökulmasta.

Vammaisten ihmisten yhdenvertaisuuden edistämiseksi esitämme seuraavia toimenpiteitä:

1. Edistetään eri tavoin vammaisten ihmisten osallisuutta ja työllisyyttä palkkatyön, kokemustoimijuuden ja vapaaehtoistyön kautta alla lueteltujen toimenpiteiden toimeenpanossa. Näin kunnioitetaan Ei mitään meistä ilman meitä - periaatetta.
2. Yhtymään perustetaan pysyvä työryhmä, jonka vastuulla on seurata ja edistää esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Esimerkiksi Tampereen seurakuntayhtymällä on kattava

toimintamalli mm. asiamiehineen ja alueittaisine vastuuhenkilöineen, mistä voi ottaa esimerkkiä.

3. Nimetään yhtymästä koordinaattori (ja varahenkilö), jolta voi tiedustella vammaisuuteen, esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvistä kysymyksistä.
4. Varmistetaan, että yhtymän kiinteistöpalvelulla on riittävän kattavat perustiedot esteettömyydestä ja saavutettavuudesta, sekä resurssit hankkia lisäasiantuntijuutta tarvittaessa. Saneeraukset, peruskorjaukset ja pienemmät remontit tulee tehdä esteettömyyttä ja saavutettavuutta parantaen huomioiden eri vammaryhmät.
5. Yhtymän kiinteistöpäätöksissä annetaan erityistä painoarvoa esteettömille ja saavutettaville tiloille, ja luovutaan ensisijaisesti huonosti toimivista.
6. Järjestetään säännöllisiä peruskoulutuksia vammaisuuteen, esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvistä kysymyksistä koko yhtymän henkilökunnalle ja kirkkovaltuutetuille; ja tarjotaan vastaavaa mahdollisuutta seurakuntien työntekijöille ja vapaaehtoisille omakustannehintaan.
7. Perustetaan Saavu -palkinto muiden toimijoiden kanssa tai liitetään saavu-osio olemassa olevaan ympäristödiplomiin. Palkinnon toteuttamisessa voidaan lähestyä Kirkkohallituksen saavutettavuuden ja vammaisuuden toimikuntaa ja hyödyntää Kirkon ympäristödiplomia mallina.
8. Esteettömyyden ja saavutettavuuden systemaattinen edistäminen on jatkuva, pysyvä ja välttämätön prosessi kristinuskon sanoman levittämiseksi. Siksi sen tulee olla pysyvä osa seurakuntayhtymän ja paikallisseurakuntien toimintaa, ja riittävästi resurssoitu.

Allekirjoittajat

Matleena Järviö

Ami Lainela

Mervi Assmann

Maija Kumpulainen

Lauri Koponen

Kristiina Kartano

Minna Havunen

Susse Huhta

Vilja Alanko

Pirjo Pekkola

Riikka Nenonen